การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนประถมศึกษา : การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ

Development of a Thai Dance Learning Management Model Based on Cultural Identity to Enhance Creative Integration for Primary Students: A Systematic Review

ทิวาพร อรรคอำนวย
Tiwaporn Akkaamnuai

คณะครุศาสตร์และการพัฒนามนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด จังหวัดร้อยเอ็ด 45120
Faculty of Education and Human Development, Roi Et Rajabhat University, Roi Et 45120

*To whom correspondence should be addressed. e-mail: akkaamnuai900@reru.ac.th

Received: 18 January 2026, **Revised:** 19 February 2026, **Accepted:** 23 March 2026

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้ จากบทความวิจัยทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้กระบวนการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดหัวข้อและวัตถุประสงค์ 2) กำหนดเกณฑ์การคัดเลือก 3) กำหนดวิธีการสืบค้นเอกสาร 4) กำหนดการประเมินคุณภาพบทความ 5) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล 6) การรายงานผล เกณฑ์การคัดเลือกประกอบด้วย 1) บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ในฐานข้อมูลในประเทศและต่างประเทศ 2) บทความวิชาการที่ตีพิมพ์ในระยะเวลา 5 ปี พ.ศ. 2564 ถึง พ.ศ. 2568 3) บทความวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้ พบว่า 1) รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านองค์ประกอบของกิจกรรม 3) ด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้ 4) ด้านการวัดและประเมินผล การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมควรถูกมองในฐานะกรอบการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ที่เชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรม กระบวนการสร้างสรรค์และการเรียนรู้เชิงมีส่วนร่วมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ข้อค้นพบนี้ช่วยยกระดับความเข้าใจจากการจัดกิจกรรมรายกรณีไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้เชิงแนวคิด ซึ่งสามารถใช้เป็นฐานในการต่อยอดการวิจัยและการพัฒนาทฤษฎีด้านการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาในบริบทพหุวัฒนธรรม

คำสำคัญ : อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การทบทวนอย่างเป็นระบบ การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ นักเรียนประถมศึกษา

Abstract

This study used a systematic literature review process with six steps to analyze and synthesize information from research articles in Thailand and overseas on the creation of a dance learning model based on

the idea of cultural identity that encourages creative integration for primary school students: 1) Choosing the subject and goals, 2) Establishing the criterion for selection, 3) Selecting the approach to document search, 4) Assessing the publications' quality, 5) Examining and combining information, 6) Presenting. The selection criteria include: 1) Research publications published in national and international databases made up the selection criterion, 2) Scholarly works released throughout the five-year span of 2021–2025, and 3) Related studies. The knowledge synthesis showed that: 1) the learning management model, 2) activity components, 3) media and learning resources, and 4) assessment and evaluation comprise the model for managing dance learning based on the concept of cultural identity, which encourages creative integration for primary school students. It is important to think of dance education as an integrated learning framework that methodically connects participatory learning, creative processes, and cultural capital. This discovery improves comprehension from case studies to the growth of conceptual knowledge, which can serve as a foundation for more study and the creation of theories in multicultural arts education learning management.

Keywords: Cultural identity, Systematic review, Dance Education management, Creative Integration, Primary Education

บทนำ

การศึกษาอัตลักษณ์ใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อความหมายทางสังคม โครงสร้างทางสังคมวัฒนธรรม วาทกรรมการบันเทิง และได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางในสายมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ทั่วโลก ผลการศึกษาพบช่องว่างในการนำอัตลักษณ์มาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมในระบบการศึกษา ที่มีการบูรณาการเนื้อหาข้ามกลุ่มสาระวิชา แต่เป็นเพียงการศึกษาในวงกว้างและแบบเรียนที่นำเสนอข้อมูลแกนกลาง แม้ยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ของการจัดการศึกษา เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนและลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมให้คนไทยทุกคน ได้รับโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเสมอภาค เท่าเทียม ทั่วถึง เหมาะสมกับสภาพบริบทพื้นที่ประเทศไทย (ณัฏฐธิดา จันเทร์มะ, 2560; เบญจา ศรีทองสุข และ กฤษณีกร เจริญกุศล, 2567; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แต่ผลการศึกษาโดยสำนักงานศึกษาธิการ ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน พบว่าผู้เรียนระดับประถมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีภาวะถดถอยทางการเรียนรู้ ความพยายาม ความสุขในการเรียนลดลง ปัญหาการเชื่อมโยงความรู้ เจตคติต่อการเรียน พัฒนาการด้านความเข้าใจในการฟังและความสามารถในการสื่อสารให้ผู้อื่นเข้าใจ ความคิดสร้างสรรค์อยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โดยอยู่ในอันดับที่ 54 จาก 64 ของประเทศ ซึ่งรายวิชานาฏศิลป์ เป็นหนึ่งรายวิชาที่พัฒนาความคิดสร้างสรรค์และเป็นรายวิชาที่เกิดภาวะถดถอยทางการเรียนรู้และการปฏิบัติ ซึ่งทักษะดังกล่าวมีความสำคัญสำหรับแรงงานยุคใหม่ในการปรับตัว และรับมือกับความซับซ้อนของโลก เช่น ปัญหาสังคมสูงวัย การขาดแคลนแรงงาน และการแทรกแซงของปัญญาประดิษฐ์ การศึกษาดังกล่าวพบโอกาสในการพัฒนา คือ มีแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หลากหลาย แต่ยังมีข้อจำกัดในการส่งเสริม การเปิดโอกาส การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ เพื่อนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาบูรณาการในกิจกรรมการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาค่อนข้างน้อย ผลการศึกษาพบความพยายามของครูนาฏศิลป์ในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แต่การสอดแทรกวัฒนธรรม หรือความเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม บูรณาการในการจัดการเรียนรู้ แนวทางการจัดการศึกษาสำหรับพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม และการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้แลกเปลี่ยนวัฒนธรรมซึ่งกันและกันยังมีอยู่น้อย การจัดการเรียนการสอนที่เป็นแผนสำเร็จรูปไม่สอดรับกับความต้องการของผู้เรียน แม้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องพยายามผลักดันสู่ภาคปฏิบัติ แต่ยังพบช่องว่างในการพัฒนาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถปรับตัวและดำรงอยู่ในโลกที่ซับซ้อน ผ่านการเลือกรับและปรับใช้ทุนทางวัฒนธรรม สร้างความเข้าใจและความคุ้นเคยกับการปฏิบัติงาน (ทิวาพร อรรคอำนวย และคณะ, 2567; ฐิติกาญจน์ อัศตรกุล, 2562; อรวิภา มงคลดาว และ อาชัญญา รัตนอุบล, 2565; พัฒนภาณุ ทูลธรรม, 2563)

ปัญหาดังกล่าวแม้จะมีสาเหตุที่หลากหลาย แต่ปฏิเสธไม่ได้ว่าปรากฏการณ์นี้บ่งชี้ถึง ความสามารถในการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ ที่ยังไม่สามารถเชื่อมโยงและสร้างแรงจูงใจ รวมถึงความภาคภูมิใจในการเรียนรู้ การขาดความเชื่อมั่นและไม่กล้าแสดงออก อาจเป็นเพียงปลายเหตุของปัญหาเหล่านี้ แต่จากผลการสำรวจความต้องการต่อระบบการศึกษาไทย สะท้อนความเห็นของผู้เรียนว่าวิชานาฏศิลป์ไม่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ และเป็นวิชาที่ผู้เรียนอยากให้ยกเลิก แม้จะเป็นศาสตร์สำคัญในการพัฒนาสุนทรียภาพของชีวิต และพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ จากข้อมูลผลการประเมินสมรรถนะนักเรียนตามมาตรฐานสากล ยังแสดงให้เห็นถึงดัชนีความคิดสร้างสรรค์นานาชาติของประเทศไทยลดลง ในภาพรวมอยู่ในอันดับที่ 71 จาก 81 ประเทศ ซึ่งดัชนีนี้เป็นปัจจัยหลักของการพัฒนาเศรษฐกิจ (ไทยรัฐออนไลน์, 2568; OECD, 2023; Cremata, 2017; Florida et al., 2015; Lima, 2018; Talsik, 2015; Heaton et al., 2024) แสดงให้เห็นถึงการพัฒนาทุนมนุษย์ที่ยังไม่พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลก

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญและจำเป็นในการศึกษา เพื่อหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อแสวงหาความเป็นไปได้ใหม่ สร้างโอกาสในการเรียนรู้ ผ่านการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ โดยวิธีการรวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลความรู้ หลักฐาน เพื่อค้นหาองค์ความรู้ที่เป็นปัจจุบัน และสังเคราะห์เป็นข้อมูลใหม่ โดยการทบทวนจากหลักฐานเชิงประจักษ์ที่น่าเชื่อถือ นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ ทักษะ ไปประยุกต์ใช้ในบริบทชีวิตจริงได้ เพื่อรักษาทุนทางวัฒนธรรมท่ามกลางพลวัตของสังคมโลก

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้จากบทความวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

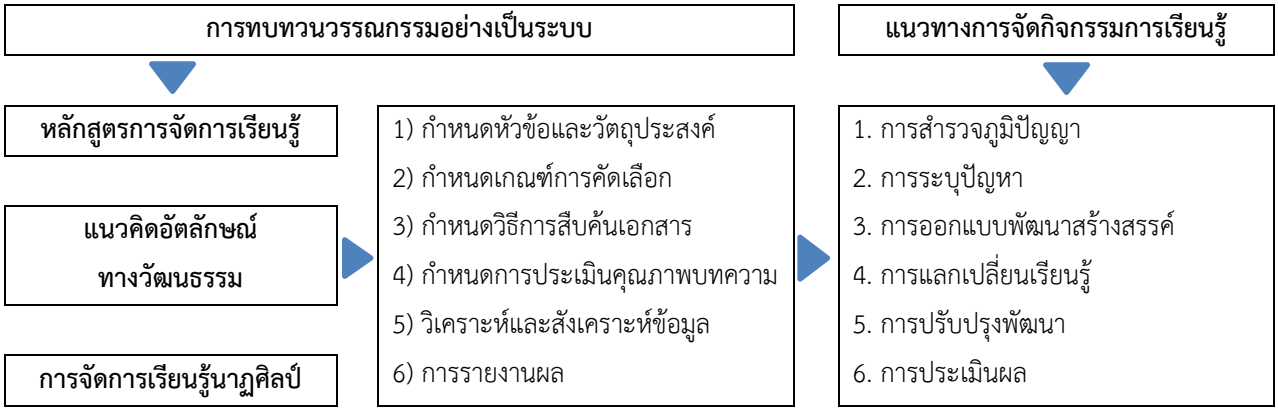
การศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการศึกษา

1. แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 การจัดการศึกษาเพื่อการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีความสามารถในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง เพื่อเป็นต้นทุนทางปัญญาในการพัฒนาทักษะ คุณลักษณะและสมรรถนะในการประกอบอาชีพ ดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่น

2. แนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม เน้นการศึกษาบุคคลผ่านกระบวนการสื่อสารในการสร้างสรรค์อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมผ่านประสบการณ์ ความสัมพันธ์และชุมชน ผ่านกิจกรรม พิธีกรรม รวมถึงการปรับตัวดำรงอยู่ภายใต้การเปลี่ยนแปลง การศึกษาวิจัยในครั้งนี้มุ่งเน้นการใช้แนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมในการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ เพื่อพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้สามารถนำความรู้ทักษะ ไปประยุกต์ใช้ในบริบทชีวิตจริง และรักษาทุนทางวัฒนธรรมท่ามกลางพลวัตของสังคมโลก (Collier & Thomas, 1988)

3. แนวคิดการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ การจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การเรียนรู้นาฏศิลป์ผ่านการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนด้วยการลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ ประยุกต์ใช้องค์ความรู้ในท้องถิ่นเพื่อการดำรงอยู่ในโลกปัจจุบัน (Wang, 2023) การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นการใช้บริบทพื้นที่ สื่อบุคคล ในการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เชื่อมโยงสิ่งที่ได้เรียนรู้เข้ากับชีวิตจริง

การทบทวนอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ โดยประยุกต์ระบบการเรียนรู้แบบจินตวิศวกรรม (Nilsook et al., 2014) มาเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ดังรูปที่ 1

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษา

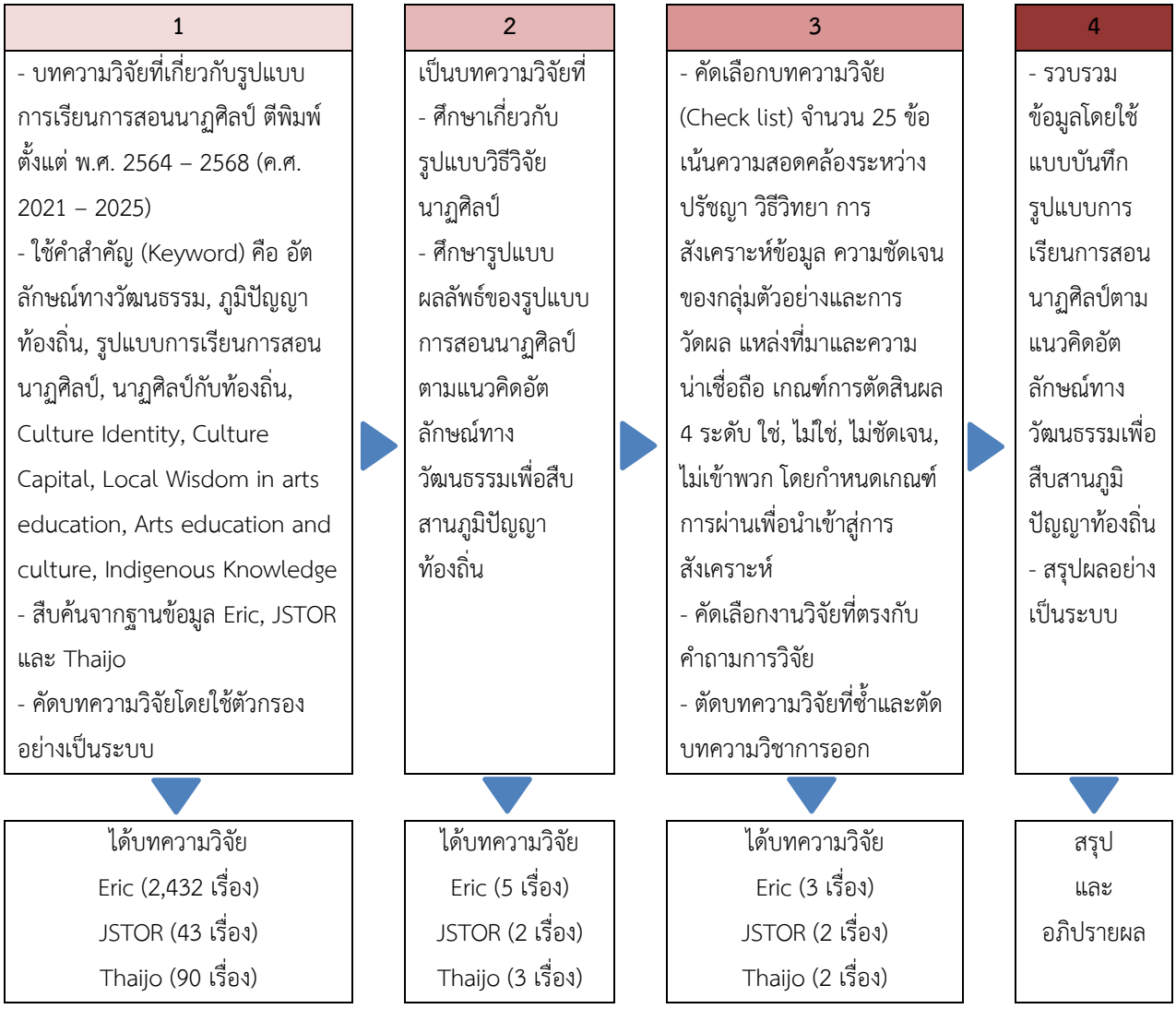
การศึกษานี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ จากแนวคิดของซานโตส, เซโคลี และปุสเซล (Santos et al., 2018) ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) กำหนดหัวข้อและวัตถุประสงค์ 2) กำหนดเกณฑ์การคัดเลือก 3) กำหนดวิธีการสืบค้นเอกสาร 4) กำหนดการประเมินคุณภาพบทความ 5) วิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล 6) การรายงานผล สืบค้นจากบทความวิจัยที่เกี่ยวข้องและคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีกระบวนการดังนี้

เกณฑ์ที่ 1 บทความวิจัยสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ที่ตีพิมพ์ระหว่าง 5 ปี ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 – 2568 (ค.ศ. 2021 – 2025) ใช้คำสำคัญในการค้นหา ได้แก่ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, รูปแบบจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์, การสอนนาฏศิลป์กับวัฒนธรรม, นาฏศิลป์กับท้องถิ่น, การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์, Cultural Identity, Cultural Capital, Local Wisdom in arts education, Arts education and culture, Indigenous Knowledge, Creative Integration กำหนดแหล่งสืบค้นข้อมูล 3 แหล่ง ดังนี้ Eric, Journal Storage (JSTOR) และ Thaijo ได้ผลงานวิจัยจำนวน 2,565 เรื่อง

เกณฑ์ที่ 2 บทความวิจัยที่เกี่ยวกับรูปแบบ วิธีการวิจัย รูปแบบการจัดการเรียนรู้ แนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ได้บทความวิจัยจำนวน 9 เรื่อง

เกณฑ์ที่ 3 คัดเลือกบทความวิจัยตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยใช้รายการประเมินคัดกรองงานวิจัย (Check list) จำนวน 25 ข้อ เน้นความสอดคล้องระหว่างปรัชญา วิธีวิทยา การสังเคราะห์ข้อมูล ความชัดเจนของกลุ่มตัวอย่างและการวัดผล แหล่งที่มาและความน่าเชื่อถือ เกณฑ์การตัดสินผล 4 ระดับ ใช่, ไม่ใช่, ไม่ชัดเจน, ไม่เข้าพวก โดยกำหนดเกณฑ์การผ่านเพื่อนำเข้าสู่การสังเคราะห์ คัดเลือกงานวิจัยที่ตรงกับคำถามการวิจัย ตัดบทความวิจัยที่ซ้ำและตัดบทความวิชาการ ได้บทความวิจัย จำนวน 7 เรื่อง โดยบทความวิจัยทุกเรื่องตีพิมพ์ในวารสารที่ได้รับการรับรองคุณภาพมาตรฐาน และมีผู้ทรงคุณวุฒิในการกลั่นกรองผลงานเพื่อตีพิมพ์

รวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบบันทึก แล้วสรุปผลการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ กระบวนการคัดเลือกบทความวิจัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง นำเสนอดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 ระบบการคัดเลือกบทความวิจัยและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์

ผลการวิจัย

งานศึกษานี้เป็นการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ (Systematic Review) จากฐานข้อมูลและเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ดังนี้

1. ผลจากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม คือ ผลรวมความสัมพันธ์ระหว่างปัจเจกกับสังคมที่ถูกสร้างขึ้นในแต่ละพื้นที่ เป็นเครื่องมือทางกระบวนการสังคมที่ปรับแปลงไปตามแรงขับวิถีชีวิตแบบใหม่ (Creation of New Lifestyle) ความสัมพันธ์ดังกล่าว มีความทรงจำ ภูมิหลัง ความหมาย เรื่องราว การพึ่งพาและความต้องการพื้นฐานของชุมชน ความยึดมั่น ความผูกพันระหว่างบุคคล สถานที่ กิจกรรมชุมชน โดยสรุปเป็นกรอบผลการศึกษาแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

2. ผลการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ จากฐานข้อมูลทั้งในประเทศและต่างประเทศ ตามเกณฑ์บทความวิจัยที่กำหนดไว้ ได้บทความวิจัยจำนวนทั้งหมด 7 เรื่อง ดังนี้

1) การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โขนที่ส่งเสริมทักษะการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยอินทิรา พงษ์นาค (2567)

2) รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมของครูนาฏศิลป์ในเขตพื้นที่ภาคใต้ โดยจิระเดช นุกูลโรจน์ (2567)

3) Sustainable Arts and Health: The Role of a University in Facilitating an Intergenerational, Interdisciplinary Community Arts Project. (Farrer et al., 2022)

4) Innovation of ESD Learning Module (Education for Sustainable Development) Based on Bugis Local Wisdom for Critical Thinking Skills and Environmental Literacy. (Pangsuma et al., 2024)

5) Building Teacher Confidence Through 'Storywork' Exploring the Power of the Arts in Classrooms. (Riley et al., 2024)

6) Cultural Identity of Public Consciousness in Kazakhstan Literature Education: Effects of a New Teaching Method. (Kabylov et al., 2024)

7) Let's Stop Asking Whether Teachers Are Professionals. Let's Ask What Kinds of Professionals We Want Teachers to Be. (Reagan & Goodwin, 2025) ผลการทบทวนอย่างเป็นระบบ ข้อมูลสรุปดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางสรุปบทความวิจัย การเรียนการสอนนาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น

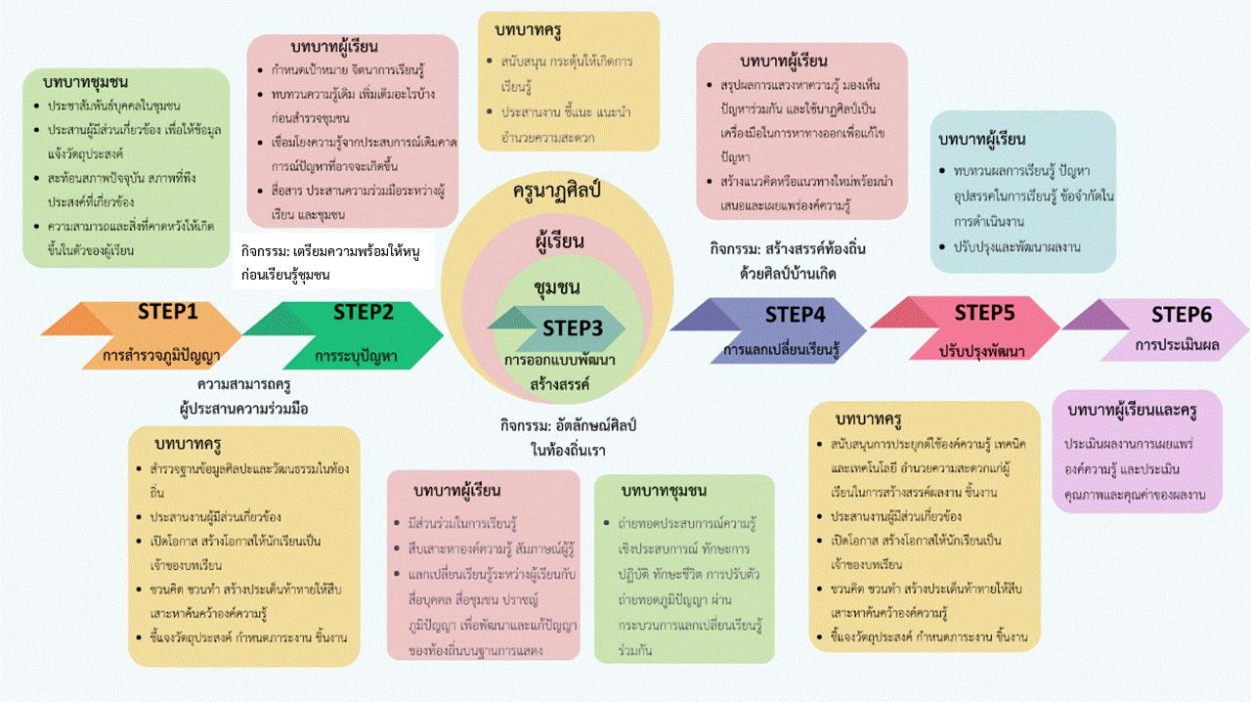
ที่	วัตถุประสงค์				รูปแบบการจัดการเรียนรู้							สื่อและแหล่งเรียนรู้				การวัดและประเมินผล						
	Need Assessment	Competency Multicultural	Sustainable development	Competency in Multicultural	Activity Based Learning	Problem Based Learning	Participation	Think Pair Share	Story work	Project Based Learning	Constructivism	สื่ออุปกรณ์/สถานที่	สื่อบุคคล	สื่อภูมิปัญญา	สื่อเทคโนโลยี	ผู้เรียนประเมินตนเอง	ผู้เรียนประเมินผู้เรียน	ชุมชนร่วมประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญประเมินครู	ครูประเมินผู้เรียน	ผู้ปกครองประเมินผู้เรียน	ปราชญ์ภูมิปัญญาประเมินผู้เรียน
1	✓	-	-	✓	-	-	-	-	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	-	✓	-	✓	✓	-	-
2	-	✓	-	✓	✓	-	✓	-	-	✓	-	-	✓	✓	-	-	✓	-	-	✓	-	-
3	✓	✓	✓	-	✓	✓	✓	-	-	-	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	-	✓
4	✓	-	✓	✓	✓	✓	-	✓	-	✓	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	-	-	-	✓	-
5	-	-	-	✓	✓	-	-	-	✓	-	✓	✓	✓	✓	-	✓	✓	-	✓	✓	-	✓
6	-	✓	-	✓	-	✓	-	✓	✓	-	-	✓	✓	✓	-	✓	✓	-	-	-	-	✓
7	-	✓	-	✓	✓	✓	✓	-	-	-	-	-	-	-	-	✓	✓	✓	-	-	✓	✓

จากตารางที่ 1 สามารถสรุปข้อมูลสำคัญได้ดังนี้

1) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ผลการทบทวนอย่างเป็นระบบ พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม มุ่งเน้นการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการและความร่วมมือ โดยใช้บริบทสภาพแวดล้อมเชิงพื้นที่ ปัญหาและความต้องการของท้องถิ่นเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ ผลการศึกษาสะท้อนภาพของการพัฒนาความสามารถของครูนาฏศิลป์ในฐานะผู้ประสานความร่วมมือ และการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมแบบบูรณาการ โดยใช้สื่อบุคคล ปราชญ์ภูมิปัญญา ชุมชน และบริบทสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นเข้ากับวิถีชีวิตจริง ซึ่งไม่เพียงรายวิชานาฏศิลป์ในฐานะการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์เท่านั้นแต่ใช้นาฏศิลป์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาความยั่งยืน และพัฒนาคนทุกช่วงวัยผ่านการจัดเรียนรู้โดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน

2) ด้านองค์ประกอบของกิจกรรม รูปแบบกิจกรรมจากงานวิจัยทั้ง 7 เรื่อง สะท้อนประเด็นเรื่องการพัฒนาความสามารถครูในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้ประสานความร่วมมือระหว่างชุมชน ผู้เรียน เพื่อนำไปสู่ขั้นตอนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ความรู้ระหว่างกัน ลดช่องว่างระหว่างวัย เช่น การถ่ายทอดประสบการณ์ความภาคภูมิใจ ความสำเร็จในอดีต เกมปฏิบัติเพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยและเอื้อต่อสภาพร่างกาย กิจกรรมโครงการทางนาฏศิลป์และใช้อัตลักษณ์ของภูมิปัญญาท้องถิ่นในการพัฒนาคนทุกช่วงวัย ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้เพื่อเป็นแนวทางการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์ โดยใช้แนวคิดอัตลักษณ์

ทางวัฒนธรรม ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงออกแบบ คือ 1) ด้านรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านองค์ประกอบของกิจกรรม ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1. การสำรวจภูมิปัญญา 2. การระบุปัญหา 3. การออกแบบพัฒนาสร้างสรรค์ 4. การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5. การปรับปรุงพัฒนา 6. การประเมินผล ผลการศึกษาสามารถสรุปองค์ประกอบของกิจกรรมการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ ได้ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 แนวทางการจัดกิจกรรมนาฏศิลป์โดยใช้แนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม

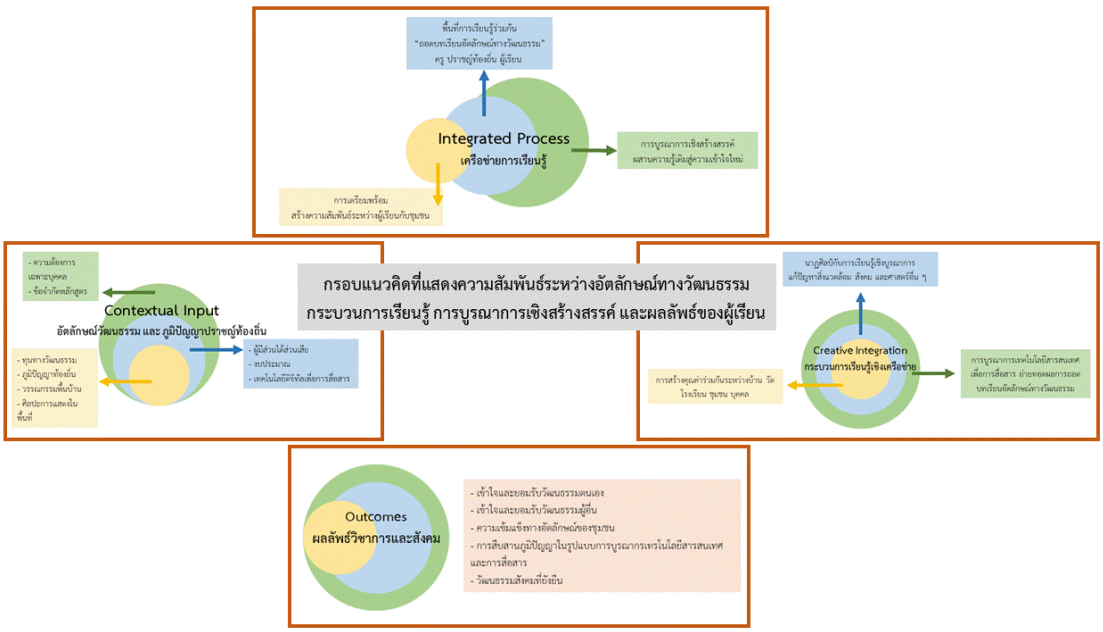
3) ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ ผลการทบทวนอย่างเป็นระบบ มีการใช้สื่อที่หลากหลาย เข้ากับบริบทสถานที่ มีความยืดหยุ่น โดยเลือกใช้ตามรูปแบบกิจกรรม เช่น สื่อบุคคล ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนความคิดเห็น สื่อภูมิปัญญาท้องถิ่น สื่ออุปกรณ์ สื่อสถานที่และแหล่งเรียนรู้ สื่อเทคโนโลยี โดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียน บุคคลที่เข้าร่วม

4) ด้านการวัดประเมินผล พบว่า การวัดและประเมินผลขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและมีความหลากหลาย เช่น ทักษะการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ ทัศนคติ ความรู้ เจตคติ โดยเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการประเมินผลการเรียนรู้ เช่น ผู้เรียนประเมินตนเอง ผู้เรียนประเมินผู้เรียน ผู้ปกครองประเมินผู้เรียน ปราชญ์ภูมิปัญญาประเมินผู้เรียน ครูประเมินผู้เรียน และผู้เชี่ยวชาญประเมินครู ผ่านเครื่องมือในการประเมินที่หลากหลาย เช่น แบบประเมินตนเอง แบบสังเกตพฤติกรรม

สรุปกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ใช้กระบวนการความร่วมมือเพื่อสร้างคุณค่าร่วม การจัดการเรียนรู้เริ่มต้นจากการสานสัมพันธ์ด้วยระบบกิจกรรม ระหว่างผู้เรียนกับบุคคลก่อนนำไปสู่กระบวนการแลกเปลี่ยน ประสบการณ์ที่เกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้นาฏศิลป์เป็นเครื่องมือในการเชื่อมความสัมพันธ์ เช่น ปราชญ์ภูมิปัญญาถ่ายทอดประสบการณ์ให้ผู้เรียนผ่านวรรณกรรมเรื่องเล่า ผู้เรียนแลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องสภาพอากาศในปัจจุบัน เปรียบเทียบกับวัฒนธรรมชุมชนในอดีตและปัจจุบัน เป็นต้น เมื่อกระบวนการดังกล่าวขับเคลื่อนเป็นวงจรจินตภาพ การรับรู้คุณค่า ความสำคัญทางวัฒนธรรม ในด้านสื่อและแหล่งเรียนรู้มีการบูรณาการหลากหลายเหมาะกับกิจกรรม การวัดและประเมินผลตามวัตถุประสงค์ สามารถวัดประเมินพัฒนาการตนเองของผู้เรียน ปราชญ์ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียผ่านการประเมินความสำเร็จที่เผยแพร่องค์ความรู้สู่สาธารณะ

สรุปและอภิปรายผล

ผลการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ เกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ในระยะ 5 ปี จนถึงปัจจุบัน สะท้อนให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้ส่วนใหญ่เป็นการบูรณาการที่หลากหลาย คำนึงถึงปัญหาความต้องการของชุมชนและแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม ผ่านการเชื่อมโยงอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การสร้างคุณค่าร่วมและการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียน ชุมชน ปราชญ์ภูมิปัญญา ผู้ปกครอง ครู สถานศึกษา อาจารย์ มหาวิทยาลัย อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษาของ คอคแรน สมิธ และคณะ (Cochran-Smith et al., 2009) สะท้อนให้เห็นว่า แม้แนวคิดดังกล่าวจะมีความสำคัญ แต่การประยุกต์ใช้ในบริบทโรงเรียนยังมีน้อย ซึ่งอาจเป็นผลมาจากความต้องการเรียนรู้เฉพาะบุคคล ข้อจำกัดด้านหลักสูตร การบูรณาการเทคโนโลยีและสภาพแวดล้อมเฉพาะพื้นที่ ปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม พบว่า การบูรณาการความรู้ท้องถิ่นในหลักสูตร ผ่านโครงการร่วมเรียนรู้ครูปราชญ์ชุมชน และการสนับสนุนทรัพยากรทางวัฒนธรรม วรรณกรรมพื้นบ้าน ศิลปะการแสดง เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและยอมรับวัฒนธรรมของผู้อื่น สอดคล้องกับผลการศึกษาของ แวง (Wang, 2023) กล่าวว่า ศิลปะการแสดงที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม การถ่ายทอดความรู้ร่วมกับการผสานสิ่งใหม่ เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและความคิดสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมศิลปะ สามารถพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้มีความเข้าใจและยอมรับวัฒนธรรม ประเพณีของตนและผู้อื่นได้มากขึ้น นอกจากนี้การมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษา ผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น เครือข่ายชุมชนแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ครูมีอิสระในการออกแบบการสอน ที่เชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับความรู้สมัยใหม่ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการหนุนเสริมอย่างเป็นระบบจากวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจากเครือข่ายและชุมชน ข้อค้นพบจากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบสะท้อนว่า การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมีลักษณะเป็น “กระบวนการเรียนรู้เชิงเครือข่าย” ที่เชื่อมโยงบุคคล โรงเรียน ชุมชน และองค์ความรู้สมัยใหม่เข้าด้วยกัน ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมโดยใช้ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วรรณกรรมพื้นบ้าน ศิลปะการแสดงในพื้นที่เป็นรากฐาน ร่วมกับพลังเครือข่ายผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การบูรณาการเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร โดยกระบวนการเรียนรู้เชิงเครือข่ายผ่านการใช้นาฏศิลป์เป็นกลไกในการสร้างคุณค่าร่วม ในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม สังคม และศาสตร์อื่น ๆ ผ่านการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ สู่ผลลัพธ์ของผู้เรียนที่เข้าใจและยอมรับวัฒนธรรมของตนเองและวัฒนธรรมของผู้อื่น สร้างความเข้มแข็งทางอัตลักษณ์ชุมชน และการพัฒนาวัฒนธรรมสังคมที่ยั่งยืน ดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 กรอบแนวคิดที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม กระบวนการเรียนรู้ การบูรณาการเชิงสร้างสรรค์และผลลัพธ์ของผู้เรียน

รูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ผู้วิจัยสะท้อนและเน้นย้ำความสำคัญถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับชุมชน ผ่านกิจกรรมนาฏศิลป์เป็นฐาน และการเตรียมความพร้อมก่อนกระบวนการแสวงหาองค์ความรู้ ก่อนลงพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสร้างสรรค์เผยแพร่ผลงาน สอดคล้องกับ มาคริดิสและพาราชิดิส (Makridis & Parassidis, 2021) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนนาฏศิลป์ไม่เพียงแต่ช่วยส่งเสริมสติปัญญาและพฤติกรรม พัฒนาความมีวินัย ความคิดสร้างสรรค์ ความสามารถทางสังคมของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังนำไปสู่การสร้างวัฒนธรรมที่เข้มแข็งของสังคมที่ยั่งยืน และการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายรวมถึงการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างมีกลยุทธ์ เพื่อถ่ายทอดและถอดบทเรียนภูมิปัญญาท้องถิ่น ช่วยเสริมการเรียนรู้แบบสหวิทยาการและการเชื่อมโยงเนื้อหา ดังนั้นการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ต้องเน้นการมีส่วนร่วมอย่างสมดุลจากผู้ปกครอง ชุมชน สถานศึกษาในทุกกระบวนการเรียนรู้ ตั้งแต่การวางแผน การขับเคลื่อนกิจกรรม การแลกเปลี่ยนสื่อและแหล่งเรียนรู้ ไปจนถึงการวัดและประเมินผลที่เป็นธรรม ผลการสังเคราะห์องค์ความรู้จากการทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบชี้ให้เห็นว่า การจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม มิใช่เพียงการถ่ายทอดทักษะการแสดง หากแต่เป็นกลไกการเรียนรู้เชิงบูรณาการที่ส่งเสริมการเรียนรู้ข้ามศาสตร์ การสร้างคุณค่าร่วม และการพัฒนาผู้เรียนในมิติทางสังคมและวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ผลการสังเคราะห์นำเสนอมุมมองการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ควรถูกมองในฐานะกรอบการเรียนรู้เชิงบูรณาการ ที่เชื่อมโยงทุนทางวัฒนธรรม กระบวนการสร้างสรรค์และการเรียนรู้เชิงมีส่วนร่วมเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ ข้อค้นพบนี้ช่วยยกระดับความเข้าใจจากการจัดกิจกรรมรายกรณีไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้เชิงแนวคิด ซึ่งสามารถใช้เป็นฐานในการต่อยอดการวิจัยและการพัฒนาทฤษฎีด้านการจัดการเรียนรู้ศิลปศึกษาในบริบทพหุวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์และสังเคราะห์องค์ความรู้จากบทความวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ข้อค้นพบนี้ เสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนนาฏศิลป์ให้เป็นเป็นพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อยกระดับคุณภาพการสอนนาฏศิลป์ที่ตอบสนองต่อความแตกต่างทางสังคมและสอดรับกับพลวัติของโลกในปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. ควรมีพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ตามแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์และการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยเน้นการจัดการเรียนรู้ที่ใกล้ชิดกับวิถีชีวิต ชุมชน และผู้เรียน รวมถึงคำนึงถึงประเด็นการพัฒนาที่ยั่งยืนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยใช้นาฏศิลป์และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นฐาน

2. บทบาทครูในฐานะ นักพัฒนางานสอนและประสานความร่วมมือ ที่สามารถสร้างความภาคภูมิใจร่วมกันในห้องเรียน ลดช่องว่างระหว่างวัยและส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้ในสังคมพหุวัฒนธรรม การพัฒนาความสามารถครูสู่นักพัฒนางานและประสานความร่วมมือ ที่เข้าใจบริบททางวัฒนธรรมและผสานการพัฒนาการศึกษาเข้ากับการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างบูรณาการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนากิจกรรมการเรียนการสอนนาฏศิลป์ในสังคมพหุวัฒนธรรม ที่สอดคล้องกับบริบทสถานที่และชุมชนใกล้เคียงในสังคมพหุวัฒนธรรม

2. ควรมีการใช้แนวคิดการสังเคราะห์งานวิจัย มาใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับแนวคิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยในเชิงปริมาณ

3. ควรมีการศึกษาวิจัยและพัฒนาหลักสูตรอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมเพื่อการจัดการเรียนรู้นาฏศิลป์ เพื่อยกระดับคุณภาพและความหลากหลายของหลักสูตรการศึกษา ที่ตอบสนองต่อสังคมที่แตกต่าง และพลวัติสังคมโลกในปัจจุบันและอนาคต

เอกสารอ้างอิง

จิระเดช นุกูลโรจน์. (2567). *รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้พหุวัฒนธรรมของครูนาฏศิลป์ในเขตพื้นที่ภาคใต้* [ปริญญานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต]. คลังปัญญา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชาริน สุวรรณวงศ์. (2567). การทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบในการวิจัยทางการศึกษา. *วารสารการวัดประเมินผลสถิติและการวิจัยทางสังคมศาสตร์, 5*(2), 1–20.

ฐิติกาญจน์ อัศตรกุล. (2562). หนึ่งทศวรรษทฤษฎีที่ใช้ในหลักสูตรการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สูงอายุและเด็ก. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 47*(1), 63–83.

ณัฏฐธิดา จันเทร์มะ. (2560). การสร้างอัตลักษณ์อีสานผ่านภาพยนตร์สั้นในเทศกาลภาพยนตร์อีสาน. *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรมนิด้า, 4*(2), 1–8.

ทิวาพร อรรคอำนวย, สุรีรัตน์ จีนพงษ์, และชนัตถ์ พูนเดช. (2567). การศึกษาความต้องการในการพัฒนาห้องเรียนนาฏศิลป์โดยใช้รูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ของครูนาฏศิลป์ระดับประถมศึกษา. *วารสารราชพฤกษ์, 22*(1), 65–79.

ไทยรัฐออนไลน์. (2567, 12 มกราคม). *วันเด็ก 2567 ผลสำรวจเด็กไทย อยากได้อะไรจากระบบการศึกษา*. https://www.thairath.co.th/news/society/2754754

เบญจา ศรีทองสุข และกฤษณีกร เจริญกุศล. (2567). การเล่าเรื่องและการสะท้อนอัตลักษณ์ความเป็นอีสานของผู้กำกับอุเทน ศรีริวิในภาพยนตร์ผู้บ่าวไทบ้าน. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์, 28*(1), 31–39.

พัฒนภาณุ ทูลธรรม. (2563). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของผู้สูงอายุในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นผ่านเรื่องเล่ากรณีศึกษา ตำบลบ้านหนุน อำเภอสอง จังหวัดแพร่. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 9*(2), 78–90.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. พริกหวานกราฟฟิค. https://shorturl.asia/ntDcM

อรวิภา มงคลดาว และอาชัญญา รัตนอุบล. (2565). แนวทางการส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ระหว่างวัยของปราชญ์ชุมชนเยาวชนและผู้สูงอายุ: กรณีศึกษาชุมชนผ้าไหมและผ้าฝ้ายทอมือ. *วารสารศึกษาศาสตร์, 33*(1), 65–79.

อินทิรา พงษ์นาค. (2567). *การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้โขนที่ส่งเสริมทักษะการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักเรียนระดับมัธยมศึกษา* [ปริญญานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต]. คลังปัญญา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Cochran-Smith, M., Shakman, K., Jong, C., Terrell, D. G., Barnatt, J., & McQuillan, P. (2009). Good and just teaching: The case for social justice in teacher education. *American Journal of Education, 115*(3), 347–377. https://doi.org/10.1086/597486

Collier, M. J., & Thomas, M. (1988). Cultural identity: An interpretive perspective. In Y. Y. Kim & W. B. Gudykunst (Eds.), *Theories in intercultural communication* (pp. 99–122). Sage.

Cremata, R. (2017). Facilitation in popular music education. *Journal of Popular Music Education, 1*(1), 63–82. https://doi.org/10.1386/jpme.1.1.63_1

Farrer, R., Douse, L., & Aujla, I. (2022). Sustainable arts and health: The role of a university in facilitating an intergenerational, interdisciplinary community arts project. *Journal of Higher Education Outreach and Engagement, 26*(1), 89–103. https://openjournals.libs.uga.edu/jheoe/article/view/2864

Florida, R., Mellander, C., & King, K. (2015). *The global creativity index 2015*. Martin Prosperity Institute. https://shorturl.asia/ntWwm

Heaton, R., Low, J. H., & Chen, V. (2024). AI art education—artificial or intelligent? Transformative pedagogic reflections from three art educators in Singapore. *Pedagogies: An International Journal, 19*(4), 647–659. https://doi.org/10.1080/1554480X.2024.2334812

Kabylov, A., Anes, G., Kamarova, N., Burkitbaeva, A., Zhailovov, B., & Shokhayev, M. (2024). Cultural identity of public consciousness in Kazakhstan literature education. *Journal of Ethnic and Cultural Studies, 11*(1), 119–141. https://doi.org/10.29333/jecs/1678

Lima, J. (2018). Can college be a creative environment? Reimagining our teaching practices. *Vanier Academic Voices, 2*(1), 5–7.

Makridis, C. A., & Parassidis, S. (2021). *Reclaiming arts and culture in education: The fundamental importance of the fine arts. Sketching a new conservative education agenda*. American Enterprise Institute. https://www.aei.org/research-products/report/reclaiming-arts-and-culture-in-education-the-fundamental-importance-of-the-fine-arts/

Nilsook, P., Utakrit, N., & Clayden, J. (2014). Imagineering in education: A framework to enhance students' learning performance and creativity in thinking. *Educational Technology, 54*(5), 14–20.

OECD. (2023). *Development Co-operation Report 2023: Debating the aid system*. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/f6edc3c2-en

Pangsuma, N. S., Nurahman, A. A., Riandi, R., & Solihat, R. (2024). Innovation of ESD learning module (Education for Sustainable Development) based on Bugis local wisdom for critical thinking skills and environmental literacy. *Journal of Science Learning, 7*(3), 257–266. https://doi.org/10.17509/jsl.v7i3.67060

Reagan, E. M., & Goodwin, A. L. (2025). *Let's stop asking whether teachers are professionals. Let's ask what kinds of professionals we want teachers to be*. National Education Policy Center. http://nepc.colorado.edu/publication/teachers

Riley, T., McCormack, B. A., & Meston, T. (2024). Building teacher confidence through 'storywork': Exploring the power of the arts in classrooms. *International Journal of Education & the Arts, 25*(19). https://doi.org/10.26209/ijea25n19

Santos, W. M. D., Secoli, S. R., & Püschel, V. A. D. A. (2018). The Joanna Briggs Institute approach for systematic reviews. *Revista Latino-Americana de Enfermagem, 26*, Article e3074. https://doi.org/10.1590/1518-8345.2857.3074

Talsik, E. (2015). Investigating the classroom management profiles of in-service music teachers in Turkey. *Journal of Education and Sociology, 6*(1), 554–557.

Wang, N. (2023). A new model of intergenerational experiential art education: Caring for vulnerable groups, inheriting cultural heritage and realizing social responsibility. *Journal of Sociology and Ethnology, 5*(10), 106–114. https://doi.org/10.23977/jsoce.2023.051015